

Tremtis

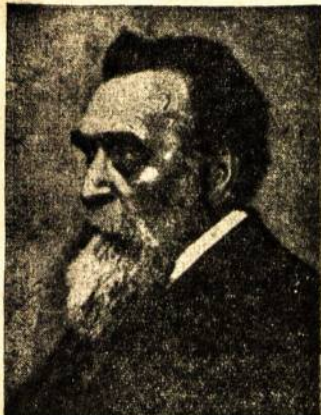
Nr. 68

LIETUVIŲ TREMTINIŲ SAVAITRAŠTIS VAKARŲ EUROPOJE

1951. XI. 14.

Savomis temomis

100 metų

Lapkričio 23 d. sukanka 100 metų, kai gimė didysis Aušrininkas Dr. Jonas Basanavičius. Žiūr. „Sukaktūvinės mintys“ antrame pusl.

Mirė kalbininkas Kamantauskas

Jungtinės Amerikos Valstybėse mirė kalbininkas Viktoras Kamantauskas, kuris prieš porą metų imigravo Amerikon. Vėlonis buvo paruošęs eilę vadovėlių mokykloms, daug rašęs kalbiniais klausimais.

ELTOS ŽINIOS

Visiems reikalingas, susijusiems su Jungtinių Tautų sesija Paryžiuje, vadovauti Vykdomoji Taryba paprašė Lietuvos atstovą Paryžiuje Dr. S. Bačkį, jam pavesdama suteikti visas diplomatinės jėgos, kurios tik bus reikalingos šiai akcijai. Jau dabar į šį darbą aktyviai įsijungė prof. Bilušaitis, pulk. Lankoronskis, E. Turauskas. Numatyta, kad šiam metui pagal reikala bus patelkta ir daugiau jėgų.

Savo ruožtu Amerikoj paruošiamuosius darbus atliko Lietuvių Patriarchoji Grupė prie Laivosios Europos, bendradarbiaudama su Lietuvos ministru Zadeikiu Vašingtone. Min. P. Zadeikis drauge su latvių ir estų diplomatais ir čekų, lenkų, rumunų ir vengrų tautiniais komitetais atstovais JAV Jungtinės Tautos (jeikė bendrą memorandumą dėl genocido.

* Mažosios Lietuvos Tarybos spaudos komisija buvo susirinkusi posėdžio ir svarstė klausimą, kaip patobulinti Mažosios Lietuvos spaudą ir suintensyvinoti jos organizaciją, ypač juridiskai legalizuoti jos leidinių darbą. Taip pat ruošiamas „Liet. Kelio“ kalendorius. Numatoma greitai sušaukti Mažosios Lietuvos Tarybos prezidiumo posėdį.

PRASIMANYMAI APIE LIETUVIŲ REZISTENCINĘ SANTARVĘ

IS informuotų Lietuvių Rezistencinės Santarvės slugsnių mums pranešama: NAUJENŲ 239-240 nr., 1951 m. spalio 10-11 d. buvo paskelbti straipsniai „Lietuvių Rezistencinė Santarvė D. Britanijoje nuogų faktų šviesoje“ ir „Lietuvos laisvinimas ir avantiūristai“. Pagal ten paduodamus „faktus“, tuodu straipsniai turėjo būti pavadinti — LRS nuogų melų ir prasimanymų šviesoje. Nesant galimumo ir prasmes atitaisinti slapyvardžiais prisidengusių asmenų skleidžiamą melą ir ne kvalifikuotą demagogiją, lietuvių visuomenės žiniai tenka pabrėžti šiuos atvejus: 1. Lietuvių Rezistencinė Santarvė yra įsteigta formaliai 1950 metų rugsėjo 8 dieną. Jos pagrindinis tikslas — suburti rezistencinės lietuvių tremties pajėgas tinkamai talkinantui laisvės kovotojams Tėvyneje ir tarnauti Lietuvos reikalui užsieniuose.

2. LRS steigta iš ministerio S. Lozoraičio noru ar pasikatinimu, bet pastangomis daugelio lietuvių rezistentų, dalyvavusių po grindžio veikloje prieš abu Lietuvos okupantus nuo pat pirmųjų Lietuvos paveržimo dienų.

3. Stasys Kuzminskas šiuo metu yra išrinktas LRS pirmininku, turi pilną valdžią kalbėti jo vardu ir daryti atitinkamus pareiškimus. Jo pastovus demokratiniams įtikinimams ir ligmetis, be priekaištų, darbuotė Lietuvos Respublikos labui nereikalinga pameigimo šmeižtu, kuriuos slapyvardėmis prisidengė asmenys bando spaudoje skleistai apie jo „diktorines ambicijas“.

4. LRS neturėjo ir neturi teikto užsienyje „vesti kovą“ prieš VEIKĄ ar Tautos Fondą, užimti jų vietą ar naudotis jų lėšomis, ir taip S. Kuzminskas niekada nėra kalbėjęs. Priekšingai, LRS siekia darnaus

Lietuvoje ir mirusieji nemėgsta sovietinės propagandos...

(6) PAKOJOJA PRO GELEŽINĘ UZDANGĄ LAISVAN VAKARŲ PASAULIN PRAŠIVERŽE LIETUVIAI

Sekantį kartą su laisvę pasiekusiais lietuviams vyrais tenka susitikti Vėlinių dieną. Pokalbio metu mūsų mintys pakrypsta paskutinės žmogaus kelionės temoms. Prisimename, kaip taikos metais su dideliu susitelkimu buvo Vėlinių vakarų lankomos kapinės, puošiamos artimųjų kapai. Nūdienėje Lietuvoje neatlaidžiai einama ne tik prie viso buvusio gyvenimo sugriovimo, bet ir prie papročių panaikinimo.

Kol kas kapinių dar nėra, — pasakoją bolševikų tikrovę pažinusieji vyrai, — bet joms ir nereikalinga jokia pagalba. Yra kapinių nepaprastai apieščių, kur nudaugyti kapų antkapiai, nuimti kapinių aptverimai. Antai Klaipėdoje abejos kapinės (Smeltėje ir prie stadiono) nepaprastai apieštos. Vokiečių kapų antkapiai buvo išsikasę apkasus. Čia jie ganesi arklius, o vėliau tos kapinės tapo savotiška kaimi miestiečių karvių ganykla.

Ypatinga okupanto neapykanta rodyta vokiečių karių, ir aplamai vokiečių, kapinėms.

Nalikinami Lietuvos pakelių rūpintojėliai

Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai sovietų kariai ir kiti pareigūnai rodė savotišką malonumą šaudyti ir pakelėse esančius kryžius bei koplytėles. Tokių koplytėlių su rūpintojėliais ypač gausu buvo Žemaitijoje. Čia ir turėjo daugiausia progos rusų kariai pasišaudyti. Važiavoja kuriuo nors keliu ar eina jų būrelis. Kai tik pamato pakelėje rymantį rūpintojėlį, tuojau sustoję nusilma šautuvus ir pradeda šaudyti. Vargu šiandien Lietuvoje būtų galima kur nors pakelėje aptikti kryžių bei koplytėlę, nesužalotą šitų šaudymų pasekoje.

Buvo koplytėlių išnėkinimų ir miesteliuose. Antai Plungės Lurdas. Pirmiausia nakties metu buvo apipiltas smale. Vėliau kažkas nuvertė. Galiausiai skulptūra buvo apdaužyta. Kunigas išdriso nuieiti pas vietos valdovus pasiskusti dėl šitokių poelgių.

Nurodyk kalbininką, mes jį nubausim, — buvo atsakyta besišypsanti pareigūno.

Gi kiti vietos pareigūnai šitaip kalbėdavo: tegu nusilma tą griezda. Bažnyčią uždarysim, nes čia bus gera šokių salė.

Plungės Lurdas vietiniams valdovams buvo tarsi raktis aktyje. Moksleiviai eidami į mokyklą sustodavo pasimelsti prie Lurdo, kiti žvakutę uždegdavo. Tatal nepatiko komunistiniam elementui. Prasidėjo Lurdo niekinimas, žalojimas. Kunigas,

nerasdamas kitos išeities, visa perkėlė parapijos bažnyčiai, gi Lurdo koplytėlė buvo uždaryta.

Kryžius bei koplytėles pakelėse draudžia statyti.

Dabartinis Lietuvos valdovų ne tik nebuvo reaguojami į lietuvių kryžių bei koplytėlių žalojimus, bet dargi uždraudė statyti naujus kryžius bei koplytėles. Prie viešųjų kelių statymas uždraustas. Jei kas pabandytų neboti draudimo ir pastatyti, pirmas praeinąs bolševikas kryžių bei koplytėlių pasidarytų savo apšaudymo taikinį, o kitas praeinantis nuvertų. Dėl to gyventojai dabar vengia Lietuvos pakelėse statyti koplytėles. Jei kas ir stato, tai kur nors savo laukuose, toliau nuo kello.

Miršta komunistai atsiverčia

Dabar Lietuvoje ypač madingos vadinamosios valdinės laidotuvės. Šitaip, valdžios lėšomis, stengiamasi laidoti mirusius žymesnius komunistus pareigūnus. Užtiesama raudona pala ant karsto, pasirodo vietinis orkestrėlis, ir su didžiausiu trūkšimu mirusis lydimas į kapines, visai be kunigo ir karsto neužnešant bažnyčion.

Tačiau vadinamų valdinių laidotuvių susilaukia tik tie komunistiniai pareigūnai, kurie prieš mirtį pas save neprimė kuno.

Ir vis dėlto žmonės nerodo domėjimosi laidojimu valdžios lėšomis. Dažnas atsitikimas, kad buvęs aršus komunistas, ejęs atsakingas pareigas, prieš mirdamas prašo pakviesti kunigą, atlieka išpažintį ir prašo palaidojamas taip, kaip buvo laidojami jo tėvai bei seneliai. Vieni toki priešmirtingai atsivertimai gal būtų būva mirštančiojo nusigręžimas nuo komunistų, kurių jis sveikas būdamas išstikimai tarnavo, kiti gal nenori skaudinti artimųjų. Tenka skaitytis su faktu, jog nūdienėje Lietuvoje šitokių atsivertimų mirštančių buvusių aršius komunistams gana dažna.

Susidaro įspūdis kad žmonės nenori būti laidojami su orkestrų palydomis ir su bolševikine propaganda. Nežinūti pasireikšiančio Lietuvoje vis didesnio skurdo, žmonių nevilioja laidojimas valdinėmis lėšomis. Jie išstikimai saugoja senąsias laidojimo tradicijas.

Kunigo į namus negalima kviešti

Mirusį laidoti pagal bažnytinės apeigas tuo tarpu nėra draudžiamas, tačiau jau toliau, tuo daugiau susiduriama su įvai-

riais trukdymais. Pavyzdžiui mirusiojo artimieji neturi teisės kviešti kunigą į namus lydyti mirusį. Tokios laidotuvės būtų pasakytos demonstracija. Kunigas turi teisę mirusį sutikti prie bažnyčios. Gali jis jį nuo bažnyčios palydėti ligi kapinių.

Yra ir daugiau laidojimo apskundimų. Lietuvoje, kaip ir visoje Sovietų Sąjungoje, nėra gyventojų, kuris nebūtų prirakinatas prie darbo. Tad mirties atveju artimieji pirmiausia turi iš darbo vietės gauti leidimą mirusiam palaidoti. Tas pats ir kolchozuose. Kai miršta kuris nors kolchozininkas, artimieji turi kreiptis į kolchozo vadovybę dėl leidimo dalyvauti laidotuvėse. Buvusiųjų laidojimo tradicijų, kada visi kaimo bei apylinkės gyventojai aplankydavo mirusį ir jį palydavo į kapines šiandien Lietuvoje jau nėra. Kolchozo vadovybė savo nuožūra atleidžia nuo darbo keleto asmenų, kuriems leidžiama mirusį palaidoti. Kiti turi dirbti.

Kovose dėl Lietuvos laisvės 1949 metais žuvęs lietuvis partizanas N. apskritėje.

ginklavimo bei ginklavimosi apribojimo: — tai nusiginklavimo konferencija. Tokia konferencija turėtų būti suaukta ne vėliau ateinančių metų birželio mėnesio. Po konferencijos, bendrai apsprendus karinių pajėgų klausimą, turėtų būti einama prie Penkio Taikos Pakto sudarymo. Tai esąs vienintelis kelias pasaulyje įgyvendinti taiką ir užkirsti kelią amerikietiška agresijai...

Kodėl Maskva nesutinka su Amerikos planu?

Šis klausimas lengvai darysis suprantamas žvilgtelėjus į Jungtinių Tautų forumą. Čia sovietai neturi jokios įtakos. Įvairūs klausimai sprendžiami balsų didžiuma, gi sovietų užmačioms pritarančių nėra, išskyrus jų įvairias konferencijas pasilaimavusius satelitus. Taigi Maskva, JT neturėdama pritarėjų, nesitiki, kad koks nors jos sugalvotas planas galėtų praeiti Jungtinių Tautų forumas. Štai kad ir Kinijos priėmimo į JT klausimas ir šį kartą buvo atmetas. Vyšinskis protestavo, motyvuodamas, kad bendrųjų rinkimų Vokietijoje reikalu pakankamas paruoštas planas Rytų vokiečių vyriausybės ir kad JT nekompetingos šį klausimą svarstyti, o vis dėlto didžiama atstovų pasisakė už svarstymą klausimo dėl galimumo Vokietijoje praeiti bendrus rinkimus. Jei ginklavimosi klausimas atsidurs Jungtinėse Tautose, tuo atveju Maskva arba turės paklusti didžiūmos pasisakymui arba didžiūmos nutarimo nevykdyti. Dėl to Vyšinskiui įsakyta nesutikti su amerikietiškiu siūlymu. Geriau nusiginklavimo konferencija, numatyta Kremliu paruoštame plane. Tokiai konferencijai tektų sudaryti darbotvarkę, Maskva stengtųsi praeiti ją pirminiuoju punktu. Šitaip surežisuota konferencija gal ir būtų Maskvai naudinga. Gal jai pavyktų diktuoti. Kur ji negali diktuoti — nesutinka su jokiais planais. Gi Vakarų Sąjungininkai, Maskvai nesutinkant su jų numatoma nusiginklavimo planais, neturi kito pasirinkimo, kaip toliau ginkluotis, kad ne tik išlaikytų lygybę su sovietų ginklavimais, bet juos dargi pralenktų, tuo būdu tikėdamiesi Maskvą sulaukyti nuo agresijos užmačių arba tas užmačias jėgos persvara palaužti.

Sovietai sako: „Ne“.

Po Jungtinių Amerikos Valstybių užsienio reikalų ministerio Achesono kalbos, seka sovietų užsienio reikalų ministerio Vyšinskio kalba. Šis taip pat išsitaraukia Kremliu paruoštą nusiginklavimo planą. Pirmiausia, sovietams įprastu būdu, priekalstaujame amerikiečiams ir laisvajam pasauliui apskritai dėl ruošimosi agresijai. Gi amerikietišku planu Vyšinskis išvada „berėkimui ir juokui“. Sovietų Sąjunga niekuomet su šiuo planu nesutiks! — šaukia Vyšinskis. Jei jau eiti prie nusiginklavimo, tai eiti kiti keliu. Sovietai siūlo, jog pats tinkamiausias kelias eiti prie nusi-

TREMTIS - THE EXILE

Lithuanian Weekly

Nr. 68, 14. November 1951

Publisher & Editor: Simas Miglinas, Membership Association of the Free Press, (13 b) Memmingen, Postfach 2, Tel. 2677 / Sponsor: International Refugee Organization / Printer: Memminger Zeitung, Schrannepl. 6

Latvijai!

LATVIJOS NEPRIKLAUSOMYBĖS PASKELBIMO SUKAKTIES PROGA BENDRO LIKIMO ISTIKTAI LATVIŲ TAUTAI NUOŠIRDUS SVAIKINIMAI SU LINKEJIMAI, KAD KELIAS LAISVON LATVIJON BUTŲ KUO TRUMPESNIS.

LIETUVIAI TREMTYJE.

Numato išleisti IRO istoriją

IS tiesioginių šaltinių TREMTIS gavo patirtį, kad IRO vyr. būstinėje Zenevoje yra kiles sumanytos išleisti IRO veiklos istorija. Veiklas IRO plačiai išsiakojusiai veiklai pavaizduoti apimtų apie 1200 puslapių, — pareikše IRO istorinio skryiaus vedėjas Zenevoje Mr. Hacking apsilankusiems lietuvių ir latvių atstovams. Kona. Garbačiauskui pasiteiravus, ar IRO veiklą vaizduojančiame veikle numatoma duoti atskiroms tautinėms grupėms, turėjusioms IRO globa, buvo atsakyta, jog tokia medžiaga, gauta iš tautinių grupių, galėtų būti panaudota.

Latviai šiuo reikalu, kad būtų deramai kalbamame leidinyje reprezentuojami, jau pradėjo ruošti medžiagą. Kas iš lietuvių pusės šiuo reikalu rūpinsis, — TREMTIS neturėjo progos patirti.

Akimirkos informacija

* Sueso kanalo zonoje egiptiečių demonstracijos prieš britus ir toliau tęsiasi. Egiptiečiai boikotuoja britus ir reikalauja išsikraustyti iš Sueso. Nuolat įvyksta susirėmimų su britų karais. Nesibaigia uostų darbininkų streikai. Vien Alexandrijos uoste sustreikdavo 1500 darbininkų, kurie atsisako pakrauti ar iškrauti britų laisvus. Mohamedo pasekėjai paskelbė „šventą karą“ prieš Angliją.

* Didžiulės audros pasekoje Italijoje įvyko potvyniai, apsemdami eilę miestų, jų tarpe ir Genują. Apytikriais apskaičiavimais nuostoliai siekia apie 200 milijonų markių ir Italija — be Amerikos paramos vargu galėsianti šią gamtos katastrofą pakelti.

* Jungtinių Tautų Posėdžiuose Paryžiuje sovietų užsienio reikalų ministeris Vyšinskis savo kalboje pareiškė, jog Amerikoje spalvotųjų žmonių gyvenimas esąs nepakankamas, kai tuo tarpu Sovietų Sąjungoje esanti lygybė. JT posėdžiuose amerikiečių delegacijai esąs negras Channing Tobias, atsakydamas į Vyšinskio padarytus priekaištus, sovietų užsienio reikalų ministeriui patarė geriau nekalbėti apie gyvenimo sąlygas kituose kraštuose, kol nebus sovietuose panaikintos darbo stovyklos, trėmimai ir mirties baumės kitaip manantiesiems.

* Sovietų užsienio reikalų ministerio pavaduotojas Gromyko Norvegijos atstovui įteikė naują sovietų vyriausybės notą, kurioje atmetamas Norvegijos atsakymas į sovietų pirmąją notą, įteiktą spalio 15 dieną, kaltinama Norvegija dėl nepasirašymo su sovietais nepuolimo sutarties ir dėl įsijungimo į agresijos tikslais organizuojamą Atlanto Paką. Dėl savo laikysenos Norvegija pati turinti prisiminti atsakomybę už pasėkas.

Nuomonės

Sielojasi dėl nusikendusio laivo...

Didelio rūko apsupty lapkričio mėnesio rytmetį amerikietiški kariuomenės laivas susidūrė su Argentinos keleiviniu laivu Baltijos jūroje, prie Weserio intako. Argentinos laivas tuojau pat pradėjo skęsti, tačiau juo plaukusi 158 keleiviai, kartu su laivo įgula, spėjo išsigeibėti. Tik kadangi buvo ankstyvas rytas, didžiuliai keleiviai argentiniešiams laive dar miegojo, tad įvykus susidūrimui dalis jų neturėjo kada apsigrebtį bei pasiminti daktus. Tokiu būdu nukendęs žymios dalies keleivių dokumentai, pinigai ir visas turėtas bagažas. Vienas vokiečių skundžiasi, kad jo foto nuotraukos, Argentinijoje darytos mokslo reikalui, nusikendusios, o tuo pačiu žuvusi ir egzistencijos galimybė. Dėl didžiulės padarytų nuotraukų nusikendimo sielosiai ir amerikietiško okupacinių pajėgų Vokietijoje leidžiamas laikraštis, visai nepagalvą, — jmas apie milijonų benamių šunaitiną egzistenciją didiesiems besiekiant pasaulyje sukurti „amžiną taiką“.

Pats laikas užsisakyti Tremties išleidžiamą naująsias veikalus: Igno Seiniaus Kuprelį ir Vytauto Alanto Pragarą Pošvaisto. Abu veikalai užsisakiusiems pradedami išsiuntinėti lapkritį.

Svarstymai

Sukaktyvinės
mintys

Yra sakoma, jog kiekviena tauta tiek yra gali atieiti, kokių pagėjimų yra susijusi su savo praeitimi. Praeities laimėjimai būsimoms kartoms tampa paskatu siekti naujų laimėjimų, gi pralaimėjimai tampa įspėjimo ženklais nekartoti tų klaidų, kurios vienokiu ar kitokiu būdu trukdė tautos pažangai. Dėl to visose tautose įvairiomis progomis su giliu susitelkimu pažvelgti į savo praeitį, pagerbiant tiek nežinomųjų didvyrių tapę kosovė dėl tautos laisvės žuvę karys, tiek švietėjas, būsimoms kartoms įdavę šviesos žibintą; tiek mokslininkas, savo darbais prisidėjęs prie šalies gerbuvio pakėlimo bei savo krašto garinės svečios šalies; tiek, pagaliau, kiekvienas tautietis, savo darbais prisidėjęs prie savo tautos kilimo.

Savo praeities pažinimo reikala bene ryškiausiai išskėlė mūsų aušrininkai, jau pirmame AUSROS numeryje užkankėdami savo istorijos, taigi praeities, pažinimo būtinumą. Šiais metais lapkričio 23 dieną sueina 100 metų nuo žymiojo aušrininko ir Lietuvos prisikėlimo pranašo Dr. Jono Basanavičiaus gimimo. Basanavičius, AUSROJE ragindamas kitus pažinti Lietuvos praeitį, ta praekiti domėjimais įrodė pats savo darbus, rinkdamas tautosaką, etnografinius senosios Lietuvos duomenis, pagraižint skatinamas gerbi gimtąją kalbą, kuri yra pati svarbiausia tautos stoties šlaitai. Jomui Basanavičiui lietušius teko tremtinio sunkia dalia mesti gyvenant svetimos šalys. Gyvendamas svetur, Lietuvai esant pavergtai caristinės priespaudos, jis ne tik tikėjo į Lietuvos prisikėlimą, neprisiklausomai gyvenimui, bet tais sunkiais tremtinio gyvenimo metais ryžosi svetur įsteigti lietuvišką laikraštį AUSA, kuri iš tiesų tapo Lietuvos prisikėlimo auri. Nūdienos tremtinio mada madinga pasiskutis sunkia tremtinioška dalia, sunkumais atsidėti darbu ir p. Basanavičiui nebuvo anals laikais lengvesnis gyvenimas svetur, tačiau savo neaitalidžiu darbu jis atliko sunkiai įkalnojamą įnašą į Lietuvos prisikėlimą.

Taip pat šį mėnesį, lapkričio 19 dieną, sueina 52 metai nuo Lietuvos Himno autoriaus Dr. Vinco Kudirkos mirties. Kudirką jo paties įsteigtame ir redaguotame VAREPE sunkios caristinės okupacijos tamsumo drasiu žodžiu šaukė jungtis tėvynės laisvinimo darban, ragino mesti tarpusavy gintus bendrųjų tautos reikalų labui. Kudirką yra tautinio solidarumo ir tautinės vienybės idėjos tėvas, raginęs tautos praeitį semtis tvirtybės. Šiandien esame 52 metų nuotolyje nuo Dr. Kudirkos mirties. Jo mesti tautinės vienybės šūkliai ir dabar mėgstami įvairiomis progomis prisiminti. Tačiau daugiausia tautai teparėškama žodžiais. Kudirkos tautinės vienybės idėja, ypač mūsų politinių partijų praktikoje, yra, galima sakyti, mirusi. Dažnai atvejais lietuviškų žodžių apjungimo reikala į šalį nutūmusi slausi grupiniai šūkavimai. Dėl to mūsų vadinamose Lietuvos laisvinimo barose jaučiamas tam tikras šaltumas, sausas aritmetinis išskaičiavimas, grįstas partiniu siurumu. Grupinio siurumo neigti ir Kudirkos laikais. Dėl to jis ir metė tautinės vienybės šūklį, kuris turėtų bendram darbu apjungti visus. Toliau Kudirką apatiškumo susingusius ragino jungtis darban su širdimi, su užsidegimu. To užsidegimo, širdies dažnai ir labai dažnai pasigendama nūdienos mūsų gyvenime, ypač pasivissuvisuose vadovuoti, kur užsidegimą ir širdį šaldo šaliti grupiniai šūkavimai, nustelbia bendro darbo būtinumą siekiant savo tautai laisvės.

Simas Miglinas.

Kaip prasidės ir kaip baigsis būsimasis karas?

SOVIETŲ SAJUNGA NUGALIMA. ATOMINĖS BOMBOMIS SUNAIKINUS KARINIUS CENTRUS. VISAS KRAŠTAS VALDOMAS IŠ LĖKTUVŲ. LIETUVAI ATITENKA KARALIAUČIUS.

Nors paskutiniu metu tiek sovietuose, tiek Vakarų laisvajame pasaulyje pradėta kalbėti apie reikala nusilginkluoti, tačiau jau pirmieji Jungtinių Tautų visumos posėdžiai Paryžiuje parodė, kad Maskva ne girdėti nenori apie kokius nors nusilginklavimus. Pagraižint kalbų mažinti karines pajėgas, apsiginkluojama vis daugiau. Karo klausimas tapo kasdieninės kalbos tema įvairiose šalyse. Amerikoje, kur itin mėgstama sensacija, žurnalas COLLIER išleido specialų numerį pavaldžiuoti Trečiajam Pasauliniam Karui. Šis laida sukelė nepaprastą sensaciją ir skaitytojų buvo gaudyti išgaudyti. COLLIER būsimam karui pavaldžiuoti žymiai padidino laidoje bendradarbiavo pažios žymiausias Amerikos žurnalistų pajėgos, kurioms buvo duota tema pavaldžiuoti kara taip, koki įsivaizduoja. Čia skaitytojų pateiktami išgalvoti amerikiečių žurnalistų samprotavimai apie būsimą karą, kurie, galimas daktas, maža arba visai nieko bendra neturės su būsimu karu, kuriam atsidėjus ruošiamasi. Red.

Karas prasideda ateinančiais metais... Trečiajam Pasauliniam Karui prasideda 1952 metais gegužės 10 dieną 13,58 val. Pagrindą karui kilti sudaro sovietų ir jų satelitinčių pajėgų įsiveržimas į Jugoslaviją, kurios sutinkamos kieto Tito partizanų pasipriešinimo. Prieš sovietų karinėms pajėgoms įsiveržiant į Jugoslaviją, įvykdomas atentatas prieš Tito: Maskvos agentams pasiseka išmugeliuoti cigare paslėptą bombą...

Po atentato prasideda karinis žygis į Jugoslaviją. Tasi žygis — balsus Kremliaus apsisakiklavimas. Po keturių dienų karas įsijungia NATO valstybės, kurioms priklauso ir Vakarų Vokietija. Jungtinių Amerikos Valstybių bombonešiai, pakrauti atominėmis bombomis, pasiekia sovietų kar pramonės centrus ir juos sunaikina. Netrukus prie kovojančių prieš Sovietų Sąjungą prisijungia Izraelis. Po metų laiko prasideda ir Ispanija. Kinija, karą pradžioje, kovoja greta Rusijos, tačiau, patyrusi nuostolius, laiku nusigręžia nuo Maskvos. Neitrailiniai kraštai palieka: Švedija, Šveicarija, Irlandija, Egiptas, Indija ir Pakistanas.

Sovietų kariuomenės žygių karui prasidėjus Sovietai, NATO valstybės paskelbus karą Kremlui, stiprius kariuomenės dalinius pasidūria šiaurinėm Vokietijon. Maždaug tuo pačiu laiku rusų daliniai užima Alaską. Sovietų lėktuvai, pakrauti atominėmis bombomis, puola Amerikos miestus ir Angliją. Tačiau Europos miestai atominiams ginklams dėl politinių motyvų nepuolami.

Jungtinės Amerikos Valstybės pradžioje atominėmis bombomis apmėto tik karinius sovietų taikinius. Tačiau kai sovietų lėktuvai atominiu puolimu sunaikina Vašingtoną, tadą Maskvos gyventojai gauna įspėjimą pasitraukti iš miesto, kuris numatomas puliti atominiais ginklais. Sovietų atominiai puolimai panaikinti, kai specialus Jungtinių Tautų paraštutinių dalinys nusileidžia Uralo kalnynan ir užima so-

vietų atominių bombų sandėlius. Tie paraštutiniai atskūnėja atominių bombų padegėjus ir tokiu būdu jas padaro nepavojingomis.

1952 metų Kaledų metų sovietų kariuomenės stiprūs daliniai dasiveržia iki Reino, tačiau čia patenka gen. Eisenhowerio atominės artilerijos ugnis ir sunaikinami. Iš lėto, po sunkių kautynių, kraujui tekant upeliams, sovietų pajėgos amerikiečių, britų ir Europos armijos pajėgų išstumiamos iš Vakarų, per Lenkiją, kol įbloškiamos sovietų teritorijon.

Karas trunka 32 mėnesius

Tik po 32 mėnesių sunkių kovų pagaliam sovietų pajėgos palaužiamos. Jungtinių Tautų daliniai stovi Suomijoje, Baltijos valstybėse ir Krimė, kur, karui pasibaigiant, įvyksta paskutinės kautynės.

UNITOC (Jungtinių Tautų okupacinės pajėgos) savo vyriausia būstinę įsteigia Maskvoje. Okupaciniai daliniai yra Ukrainoje, Krimė, Primorske (sritis tarp Vladivostko ligi Charchovo). Dar yra Jungtinių Tautų daliniai Baltijos valstybėse ir kitose sovietų buvusiose satelitinėse šalyse. Čia tie okupaciniai daliniai bus ligi pirmųjų rinkimų. Šiaip jau Rusijos pliotuose okupacinių dalinių nėra. Visa Rusija „administruojama“ iš lėktuvų. Lenkijai atitenka žemės plotai ir Vakarūs ligi Oderio ir Neisės linijos, Lietuvai atitenka Karaliaučius.

Stalino likimas

Provizorinė Rusijos vyriausybė, gaudama Jungtinių Tautų agentūrų paramą, rūpinasi krašto atstatymu. Jungtinės Tautos atsisako reparacijų, kad kraštas greičiau galėtų atstatyti. Stalinas jau karu metais kažkur pradingsta. Jo likimą nepavyksta

išaiškinti. Slaptosios policijos šefas Beria, Stalino dingus, tampa jo įpėdiniu. Stalino sūnus Vasilius, aviacijos generolas, nelaisvėn patenka patioje karo pradžioje.

Vysinskis patį paskutinę akimirka prisimena savo menševikišką praeitį ir pasprunka į Turkiją, kur pasisiūlo dirbti Jungtinėms Tautoms. Ilja Ehrenburgas po karo parašo savo atsiminimus, pavadintus „Didysis apsiavylimas“, kuriuose įrodinėja atlikęs dvigubą vaidmenį. Kitus sovietinės sistemos metais buvusius vietinius vadovus ir slaptąją policiją likviduoja patys gyventojai.

Niekas iš gyventojų nesidomi komunizmu. Tačiau kamunizmo išpausdus rusų gyventojuose palikus gilią. Dar 1960 metais per įvykusį sritinius rinkimus Ukrainoje virš pusę gyventojų balsuodami pasisako „taip“. Ukrainoje veikia 22 partijos. Rinkimų metu daugiausia balsų gauna monarchistai ir separatistai.

Ir Rusijoje gyvenimas į normalias vėžes įeina labai iš lėto. Tačiau 1955 metais jau baigiamas krašto okupacija. Dar okupacijos metais Maskvoje pradeda išliksieji gyventojai domėtis Vakarų pasauliu. Pradeda veikti buvusios uždarytos bažnyčios, judėja organizacinis gyvenimas, moterys pradeda domėtis madomis. „Dinamo“ sporto aikštėje surošiamas madų paroda, kurioje dalyvauja 50 000 žiūrovų, Oksana Kosenkina, kuri 1948 metais New York'e iš trečio aukšto sovietų konsulato šoko pasirinkdama laisvę, grįžta Rusijon ir daro pranešimą.

Šitokios pagrindinės mintys amerikiečių žurnalo COLLIER „paskelbto“ ir „laimėto“ Trečiojo Pasaulinio Karo temomis...

Sovietai suėmė amerikiečiams dirbusį mokslininką?

bombų gamybos srityje.

Šita italų laikraščio įtarimą dar sustvirtinančios informacijos, Švedijoje gautos iš rusų emigrantų gerai informuotų slugsnų, tam tikrais latakais gaunaančių tikslų žinių iš sovietų.

Kita versija, kad Pontecorvo Kinijos atominiame mieste

Pagraižti šio sensacingų ir su tam tikru atsargumu priimtinių informacijų apie atomo mokslininką Pontecorvo, iš Kinijos ateina žinios, jog jis kaip tik šiuo metu dirbąs Kinijos atominiame mieste. Rusai Sinkiang, Kinijoje, paskutiniu metu su dideliu skubėjimu vykdo atominio miesto įrengimą. Tokie įrengimai, iš Sinkiangio pabėgę pasakojant, esą vykdomi Kuladžo, kur dirbąs praėjusiais metais iš Anglijos į Sovietų Sąjungą pabėgęs britų mokslininkas, kiniečių vadinamas Pangh de co co.

Sinkiangio sritis ypač turtinga įvairiomis žaliavomis. Čia yra 25 turtingi naftos šaltiniai, 70 anglies kasyklų, 37 cinko kasyklų, 32 cino kasyklų. Ypač šiaurinėje Sinkiangio srity suvau urano, gi prie Altajaus turtingi volframo laukai. Kadangi urano daug aptinkama kaip tik prie neįvykto miesto Kuladža, dėl to, sovietų specialistų parinkimu, čia pradėtas statyti

atominis sovietų miestas. Iš Kuladžos buvusieji gyventojai išskelti, gi buvusis neįvykto miestelis didėle sparta pletiamas. Jin atvykę masė sovietų specialistų, atgabenta daugybė įvairių mašin, sunkiai įsivaizduojami geležinkelio pabėgę kiekiai. Esą iš Kuladžos tiesiamas geležinkelis per visą Sinkiangio sritį ligi Taškento. Si linija bus 3286 km ilgio. Geležinkelio tiesimo darbai einą prie galo.

Kuladža Sinkiangio gyventojams tapęs „uždraustu“ miestu. Čia joks civilis negalys iškelti kojos. Visa valdžia esanti sovietų konsulo Bortan ir karinio atašės Bannov rankose.

Sovietų kariuomenės paruošti daliniai Sinkiangio pietų pasienį sutelkia nemaža rusų kariuomenė. Per 50 000 esą sovietų karių ir 30 000 turkistaniečių vadovauja sovietų karininkai. Šios pajėgos laikomos paruoštos būvyje, jei vakariečiai bandytų daryti kokių interвенциjų Indijos, Pakistano, Kasimiro ar Tibeto atžvilgiu — tuojau pat į tas šalis išgytuotų sovietų pajėgos.

Sinkiangio srity paskutiniu metu nepaprastai padidėjęs komunistų teroras. Per paskutinius mėnesius vykdytus valymus esą likviduota 27 000 gyventojų. Daug gyventojų bėga iš Sinkiangio srities, kad išvengtų vis aštrėjančio teroro.

XL

GNASEL! Kur tu? — tėvo balsas iš apačios.

Prašvito kiek akyse. Bet nedrįstu pajudėti: gyvi, slaptingi šešėliai į mane žiūri.

— Kur tu?

— Aš čia! — kuždančiai atsišpiepiau.

Bėgu laiptais žemyn. Jaučiu, kad mane kas vėjos.

Snabžda, kužda iš užpakalio.

— Ar sumalė? — klausia tėvas.

— Sumalėm. Maišus ratuosima greitai nešim, — puolau prie vieno maišo ir nešu jį.

— Nenešk taip sunkiai, — priėjo tėvas pagelbon.

Sunešėm, sudėjom. Tėvas nespėjo nei paklausti, kam taip skubinau.

— Dabar reikia Kuprelį mokėti, — sako tėvas.

— Ką? Ką?

— Kodėl? — nustebo.

— Nieko, kitą kartą.

— Gal kas atsitiko?

— Ne. Kuprelis miega.

— Jau?

— Jis labai pavargęs.

— Išdom.

Traukia atgalion pažūrėti. Negaliu. Atsigrižiau.

— Kur tu žiūri? — atskirpė ir tėvas.

— Važiuku, tėveli, greičiau. Važiuku! — poėmiau jo ranką ir spūstėčiau arkli.

Arklys nunešė kaip vėjas pakalmėn.

— Pavyko pirkiti! Tik tu pažūrėk, kaip čia — kaip paukštis skrenda. Tai ne Širmis, — giria tėvas.

Negirdžiu jo. Žiūriu tenai, atgalion. Ir viskas, kaip paversta, man matos. Malūnas stovi juodas, išdidus. Jame sėdi Kuprelis ir laukia.

Mėnesiena lietaus nusikadrintu pavasariu mėlynuoja.

Rasa žvilga, lyg paltas sidabras joje tirtų.

Naktis tyl, žemė miega.

Daug kur, daug kam sapnuoja neregėti sapnai.

Ne visur, ne visiems.

IGNAS ŠEINIUS

KUPRELIS

VIENOS PAVASARIO DIENOS PASAKA

19

Tikyboms kliudo ir tai, kad jos visos nori universalios meilės antspaudą. Ji tapo ugnimi įdeginta. Jos iš salėmis tapti, visus žmones savaip sutikinti. Kiekviena tauta turi savo kalbą, turi ir savo atskirus simbolius, atskirus. Dievą pajauti ženkais. Net pavieniai žmonės taip pat tegut tikėtų kaip kas jaučia. Tuomet kiekvienam kelias į Dievą ir Jo pajautimus būtų daug ar timsesnis ir tiesesnis. Esperanto visam pasauliui ir visoms tikyboms gali būti tik paviršutinis daiktas.

Dievas kūrė įvairius pasaulius, jis nori, kad ir kiekvienas pasaulis būtų įvairus. Visam kame viendamos nėra gyvenimas. Ir žmonės, kurie kuria, jie atlieka didžiausią Auksčiausiojo Kūrėjo pavestą uždavinį. Jie įturtina pasauli, jie daugiau gyvenimo ir noro gyventi jam suteikia. Jie irgi kovoja su medžiagos palinkimu susivienodinti, apimti, amžinai nutilti.

Kas kuria, stumia žemę pirmyn.

— O kuo aš jau pastūmėsiu? — susimastė Kuprelis, susiglaudė. — Kaip noriu, kiek stengius, lig šiol nieko... Ir nepalikiu nieko, kas vietoj manęs nors pasuk atidurbti, mano darbą kartu su savo pavarytą... Aš esu sulūžęs... Nenoriu mirti, o mirštu...

Tai ne Kuprelio lūpos kalbėjo, o jis pats, visos, visu savo vidumi. Iš pajautimo ir sielos gilymos. Perėmė jis mane visas. Aš beveik virpėjau jo klausydamas.

XXXIX

MEILE mane tokį padarė. Sulaužė, perdegino, — atkėlė Kuprelis galva.

Žiūri pro langelį, pro kurį mėnulis sidabrinė juosta tiesias per stalą, per aslą, dengia lovos kraštą. Ieško tarytum ko.

Kuprelis lyg ką nubraukė nuo savo veido, atsislošė kėdėje, pažūrėjo tamson ir jau kitu balsu pasakoją. — Stėbėtina, kaip laikas nudildo viską. Po keleto metų jau vargiai galėjau prisiminti Gundės veidą. Regis, taip viską dar žiūriu, nors pro rūkus, o veido jau veiks nematau.

Negalvojau apie ją jau taip dažnai. Sapnuoti, regis, visai nesapnavau. Bet steloje, širdyje jaučiu dar ir da-

bar meilės antspaudą. Ji tapo ugnimi įdeginta. Jos iš salėmis tapti, visus žmones savaip sutikinti. Kiekviena

tiesa, ir vėliau ne retai galvoju, laukiau, kad štai, štai prasiwers malino durys, gvilai sugirgždės laiptai ir Gundė į mane ateis, pavargusi, bet linksmas, štai šitanti kambarėlin. Laikiau jį visuomet švaro, padabin-tą. Nieko, jokio žmogaus, jį neleidau.

— Tai tik jai, brangiai viešniai.

Tu pirmas peržengėi slenkstį.

— Kam tave leidau, nežinau, — lyg kokia mintis

Kuprelui skersai kur kello atsistojo.

Pats čia visuomet skaitau, dirbu, galvoju. Čia viskas sklandžio man seka. Lyg jaučiausi Gundę prie savo peties ar girdėčiau ją mūsų vaikams rūbus do-rojant.

Prieš trejetą metų įvyko kas, ką ir dabar kiekvie-noj smulkmenose pamenu.

Buvo pavasario ankstyvos nuotalkos vakaras. Ir čia aukštai būdamas jaučiu pavasario kvapą. Apėmė noras likti ir nakvoti malūne.

Guliu, miegas neima. Kiekvienas vaizdas, kiekvie-na smulkmena Gundės melais po mano akis palengva plaukia. Visą, regis, tikrai matau. Rodos, kad ne tik matau, bet ir jaučiu, džiaugiuosi, gyvenau, kaip ir tuo-met. Jau tarytum esu ne malūne, o Skardžiuvose. Jau-čiu ir matau, kad esu vargoninkas. Pamilies nuostabi Gundė, nuostabaus gyvenimo kaitinamas.

Štai mėnesiena naktį laukiu jos su Irša atvažuo-jant. Laukiu ilgai, nerimauju. Ji pagaliau atvažiuoja. Linksmas, nudžiugus, kad niekas jos nepatriko.

Vedam. Gyvenam vienus metus Prūsijoj. Laimin-gi, vienas nuo kito negalėdami atsitraukti. Grįžtam Skardžiuvosna, susitaikom su tėvais. Visi mums palan-kūs, viso draugingi. Aš pastebiu net, kad mano kupros mažėja, mano savyjautas auga.

Matau kiekvieną dailę, kiekvieną smulkmeną mūsų gyvenimo. Galiu viską paliesti rankomis, tiek tikra. Tur būt, užmigau...

Svenčiam Olesėlio septynerių metų gimimo dieną. Sveikas, gražus vaikas. Geltonplaukis. Panašus į mamą.

Kam reikalingi ir kaip įsigytini Lietuvos užsienio pasai?

Kadangi TREMTIS nemaža gauna iš tautečių pasiteliamų dėl galimybių įsigyti Lietuvos užsienio pasus, redakcija randa tikslinga pasakoti Lietuvos Pasuntinybės Londone tuo reikalu informaciją, kurios savo laiku buvo išleistas atskiru leidiniu.

Red.

1. Pasai yra dviejų rūšių — vidaus pasai ir užsienio pasai. Vidaus pasai tinka gyvenant namie, savo šalyje. Užsienio pasai tinka gyvenant svetur, svetimoje šalyje. Ne visos šalys turi abiejų rūšių pasus — nekuriuos vidaus pasų vieta neturi (kaip, pavyzdžiui, Anglija ar Amerika). Anglijai vidaus pasus atstoja „Identity cards“, įvestos laike pereito karo. Bet visos šalys turi savo užsienio pasus. Kiekvienas pilietis, išvykęs iš savo šalies ir gyvenamas svetimajame šalyje, turi turėti savo šalies užsienio pasą — galiojantį — per visą laiką, kol gyvena užsieniuose. Tokia yra tvarka visam pasauliui. Tokios tvarkos pritaikyti ir Lietuva. Štai viena priežastis, dėl kurios kiekvienas lietuvis, gyvenamas ne Lietuvoje, bet svetimoje šalyje, turi turėti Lietuvos užsienio pasą. Bet yra ir daugiau priežasčių. Jos pasiskirsto žemiau.

2. KAM PASAS REIKALINGAS. — Užsienio pasas yra kiekvienam lietuviui, nelygiant, jo atstovatas ir diplomatas. Jis yra pats svarbiausias, pagrindinis lietuvių dokumentas. Juo remiantis, galima gauti daugelį kitų dokumentų (visokių liudijimų, metrikų ir t.t.). Jis yra būtinas, kai reikia kurti keliauti. Be jo negalima gauti vizos ir kitus kraštus išvažiuoti. Bet kas svarbiausia, jis yra neįnirtingas asmens pilietinės pripažinimas. Asmuo, gyvenantis svetimajame šalyje ir neturintis savo šalies pilietinės pripažinimo, paprastai yra skaitomas esą be pilietinės (Statenlos), ty, nepriklausantis jokiam kraštui, be tėvynei. Štai kodėl dabar, kai lietuviai yra išsibarstę po visą beveik pasaulį, yra svarbu turėti savo šalies užsienio pasą, nes, be jo, tas yra taipgi ir tautinio bei valstybinio susipratimo ženklas. Jis parodo svetimšaliams, kad lietuviai nėra benamė, akla avių banda, bet aukštai susipratęs, kultūringas tautos nariai. Todėl pasas yra ne tik reikalingas, bet ir garbės dalykas.

3. PASAS IR PILIETIŠKUMAS. Lietuvos įstatymais apie pilietinę sąsą, kad Lietuvos pilietis, gyvenantis užsieniuose, daugiau dviejų metų be Lietuvos užsienio pasų, arba su negaliojančiu pasu, gali nutolti Lietuvos pilietybės. Tas reikšimas, kad toks asmuo gali būti paskaitytas kaip savo laisvo valia atsiskais nuo Lietuvos pilietybės. Žinoma, gali būti atsitikimų, kuomet ir prie geriausių noru Lietuvos pilietis, būdamas užsienyje, negali bėgyje dviejų metų įsigyti užsienio pasų: pavyzdžiui, tremtiniai okupuotose kraštuose, kai kurie tolimo plaukiojimo jūrininkai ir kitoki pilietis, neturintys galimybių priėti prie savo Pasuntinybės ir Konsulatų. Tokiems viršmėnais dviejų metų įstatymas netalkomas. Bet visiems kitiems, kurie gyvena laisvoje šalyje ir neturi pakankamai svarbių priežasčių, viršmėnais įstatymas gali būti pritaikytas. Todėl, norint pasilikyti aličią ir neįnirtingą Lietuvos pilietybę, reikia turėti Lietuvos pasą ne tik tuomet, kai reikia kurti keliauti, bet privali juo turėti visuomet.

4. KUR GALIMA PASAI ĮSIGYTI. — Užsienio pasus išduoda Lietuvos Pasuntinybės ir Konsulatai. Prieš karą Lietuvos Pasuntinybės (Legacijos) ir Konsulatai buvo beveik kiekviename Europos krašte. Šiandien visoj Europoj yra tik dvi Lietuvos Pasuntinybės, kurios gali išduoti Lietuvos užsienio pasus: viena yra Londone,

kitą — prie Vatikano, Romoje. Šios dvi Pasuntinybės atitinkamai ir pasiskirstė darba — kaip aprūpinti pasais ir kitais dokumentais lietuvius, gyvenančius visose Europos šalyse. Einant šiuo pasiskirstymu, — Lietuvos Pasuntinybės Londone ne aprūpina pasais ir kitokiais dokumentais Lietuvos pilietius gyvenančius šiose šalyse: Didžiojoje Britanijoje ir visose jos dalyse bei Dominijose (Australijoje, Naujojo Zelandijoje, Pietų Afrikoje, Airijoje), Iškylus Kanadoje, kuri aprūpinama iš Lietuvos Konsulato Chicagoje, USA; be to, dar lietuvius, gyvenančius šiose Europos šalyse: Švedijoje, Norvegijoje, Danijoje, Olandijoje, Belgijoje, Luxemburge, Prancūzijoje ir Britų bei Prancūzų zonose Vokietijoje. Lietuvos Pasuntinybės prie Vatikano, Romoje, (Legacija, Lietuva presso la Santa Sede, Via Barnaba Orsini, 87—ROMA, Italy), aprūpina pasais ir kitais dokumentais lietuvius, gyvenančius Italijoje, Šveicarijoje, Austrijoje, Ispanijoje ir Portugalijoje. Lietuvių, gyvenančių Amerikos zonoje Vokietijoje, aprūpina Lietuvos Konsulatas Chicagoje (Adresas: Lithuanian Consulate, 30 North LaSalle Street, Chicago 2, Illinois, USA).

5. KAS IR KAIP DARYTI. — Užsienio pasą ar kitų dokumentų gavimui, reik pirmausia:

- kreiptis į atitinkamą Pasuntinybę ir prašyti prisigyti PAREISKIMO formą arba blanką. Gavus ją, reik ją užpildyti labai tiksliai ir pilnai atsižvelgiant į kiekvieną klausimą, nes kitaip bus tik bereikalingas laiko gaisinimas ir papildomos susirašinėjimas, kuris sutrukdys pasą išdavimą;
- prie Pareiskimo reik pridėti dvi savo naujausias fotografijas, imtas iš prieškaro (ne iš šono), tinkamo pasui didumo ir pasirašytas fotografijos kitą pusę;
- kas turi savo seną vidaus ar užsienio pasą, metrikus, ar kitokius asmens dokumentus, išduotus Lietuvoje, arba Lietuvos įstaigų užsieniuose, tai reikia juos pridėti prie Pareiskimo. Tokiems nereikės savo Pareiskimo liudyti dviem liudininiais, nei jo tvirtinti. Bet kas neturi jokių aukščiau išvardytų dokumentų, tai ju Pareiskimui turi būti dviejų liudininčių liudyti ir patvirtinti, kaip Pareiskime nurodyta;

Kultūrinio gyvenimo temomis

ISSIUNTINĖJAMAS SEINIAUS KUPRELIS

TREMTIES leidyklos išleistas mūsų žymiojo Imno Seiniaus klasikinės kūrinyje KUPRELIS jau baigtas įrašyti ir pradėtas išdistributi platintojams bei tiesioginiai per leidyklą veikalą užsisakiusiems. Vytauto Alanto didžiulis romanas PRA-GARO POŠVAISTAS jau atspausdintas ir vyksta įrašimo darbai. Veikalo išsiuntinėjimas numatomas pradėti apie lapkričio 25 dieną.

DRAMOS VEIKALAS MINDAUGO 700 METŲ KRIKSTO SUKAKČIAI ATŽY-MĖTI

Rašytojas Vytautas Alantas baigė rašyti penkių veiksmų tragediją MINDAUGAS. TREMTIS turėtų užsimejimo šį veikalą dar šiais metais išleisti, tuo atžyminti Mindaugo 700 metų krikšto sukaktį. Kalbama-

si su autorium dėl veikalo išleidimo. Tačiau prieš akis turima ir visa eilė kliuvinių. Jei paaiškės, kad šis kliuvinių bus igalimi, tad dramatinis veiklas MINDAUGAS bus ryžtamas išleisti.

ISEMIGRAVO DAIL. V. K. JONYNAS Mūsų žymusis dail. V. K. Jonynas, pasukliniu metu profesoravęs vokiečių meno akademijoje Mainz, su šeima Isemigravo į Jungtines Amerikos Valstybes. Prieš Isemigravimą dail. padarė LDS min. St. Lozarolio du portretus ir per ministerį įteikė iš savo kolekdjos dvi vertingas lietuviškos keramikos skulptūras tarptautiniam keramikos muziejui Italijoje, Faenza. Šis muziejus į LDS min. Lozaroli prieš kurį laiką kaip tik buvo kreipėsi, domėdamasis lietuviškos keramikos kūriniiais.

Nuovykė į JAV, dail. V. K. Jonynas numatė New York'e suruošti savo kūrinių apžvalginę parodą.

Jaunesni vyruokai, nūgirdo berniuką sakant: — Tokiam suseniam vyrui, kaip jis, pusė bėdos. Čipas, kai jau turėjo per aštuoniadesimt, buvo paprastes juoku kratydamsis pasakoti tą atsitikimą. — Penkisdesimt — senas, a? Hm, tai Nailoras šitai sakė, o pats Nailoras dabar negali turėti daugiau kaip penkisdesimt! Abejoju, kad jis dabar tebegalvotų, jog penkisdesimt yra toks amžius? Pasukintį kartą gir-dėjau, kad jis teisininkaujas, o teisininkai ilgai gyvena — žiūrėk, Halsburis — hm — aštuoniadesimt dviejų — kancleris, o mirė devyniasdešimt devynerių. Štai — hm — jums amžius! Penkisdesimt per senas — tokie jaunaičiai! Penkisdesimt per jauni... Aš pats buvau ne ką daugiau kaip kūdikis...

O būta prasmės, rodiuosi, kad tai tiesa. Juk su naujuoju šimtmečiu Čipse baigėsi subrendimas, kuris į vieną darną sujungė visą išryškėjusią jo elgseną ir nuolat kartojamus juokus. Nebuvo daugiau nei tu vos jautumų ir atsitiktinių sunkumų palaikyti draus-mo, nebebuvo drovumo nei dėl savo darbo vertės. Patebėjo, kad jam grįžo pasididžiavimas Brukfildu, nuteik-damas pasididžiavimu savim ir savo padėtim. Tarny-ba davė jam pilietinę teisę jaustis aukštu ir tobulu. Vyresniškumui ir subrendimui išligio nerasyta nelietai-mybės teisė; laimėjo teisę į tuos malonius kraštutini-us, už kuriuos dažnai puolami mokytojai ir klebonai. Savo tarnybinius drabužius dėvėjo tol, kol jie beveik visiškai į skudurus nuėjo; kai jis stovėdavo ant medi-nio paukštinimo prie Didžiosios Salės laiptų ruoš-damas paskambinti pamokų baigai, apėtas sup-davo mistika. Jis laikydavo mokyklos žurnalą — ilgas popieriaus juostas virš lentos, ir kiekvienas berniukas praidamas pratarėdavo Čipsui atžymėti savo pavardę o jis atžymėdavo sąrašė. Visoje mokykloje tas patikri-nimo valdas būdavo smagių ir mėgstamų pamėgdžio-jimų tema — ant nosies nuslydę pilnliniai rėmai: akiniai, antakiai pakelti — vienas aukščiau, kitas žemiau; išsmeltos akys pusiau grįžtos, pusiau pasplepan-čios. O vėjuotomis dienomis šitie tarnybiniai drabu-žiai, balti plaukai, trūkšmingai plėvėsuojantieji mo-kyklos dienyno lapai — visos tas reikalus pavirsdavo juokingu pasigardžavimu, kuriuo būdavo skonimasi nuo pat popietinio žaidimų meto iki kol reikėdavo grįžti į klase.

Tartum mažutės choro dainų nuotrupos, kai kurios pavardės be jokių atminties pastangų visada jam grįž-davo.

...Ainsvortas, Atvudas, Avonmoras. Babokas, Baggas, Barnardas, Basentveltas, Baterbis, Beklis, Bed-

Lietuvybė pro dolerio prizmę?

Redakcijos pastaba: TREMTYJE buvo pateikta eilė straipsnių, kuriuose leista pasisakyti senosios lietuvių kartos Ameri-koje lietuvių išlaikymo temomis. Ši kar-tą pateiktas straipsnelis daugiau, kaip at-rodė, liečia naujuosius ateivius. Tegu tai nėra bendras reiškinys, tačiau jis pakanka-mai būdingas, kad pirmenybė tam tikrais atvejais jau atitenka doleriui.

Red.

JAV lietuvių laikraštėje NAUJENOS (Nr. 118) šiu metų pavašarį pasirodė J. Čėmos straipsnis, kuriame buvo aprašytas Chicagoje veikiančios Sv. Jurgio vardo pa-papinės lietuvių mokyklos tėvų susirinki-mas. Tame susirinkime susirinkę tėvai priėjo išvados, jog 150 lietuviukų, dau-giausia tremtinių vaikų, lanke metus laiko mokyklą, neišmoko tiek, kiek turėtų lietu-

juos priklausau nuo jų didumo, nuo jų painu-mo, sugaisto laiko ir t.t.

8. Mokesčius ir vertingus dokumentus reikia siųsti Adprastu Laišku (Registered Letter) drauge su Pareiskimu.

9. Pasus ir kitus asmens dokumentus reik-la laikyti švariai, nesulamdytus ir nesu-plėdytus. Visada yra svarbu turėti visus savo asmens dokumentus tvarkoje — dau-gelis jau iš prityrimo žino, kiek bėdos, vargo ir dažnai bereikalingų išlaidų susi-daro, neturint savo asmens dokumentų tvarkoje. Šiais laikais, kuomet tarptautinė paskaita darosi vis labiau lemta, yra ypa-tingai svarbu turėti dokumentus aprašinti iš anksto, kol dar yra galima. Nepatartina taipgi laukti „pat paskutinės valandos“.

Pasuntinybės, užvesta kitais skubiais dar-bais, gal nesuspėti laiku visus prašymus patenkinti.

10. Daugelis žmonių aukščiau išdėstytų dalykų nežino. Todėl šio lapelio nenume-skit šalin — perduokit jį kitiems. O kas turi noro ir palinkimo, tai gerai padarys, jeigu apie tai pasiskins ir susirinkimuose. Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjungos skyriai yra ypatingai prašomi tai padaryti. Lietuviai, gyvenant tarp svetimtaučių, visados ir visur turi būti tvarkingi, o to reikalauja jų pačių ir lietuvių tautos garbė ir Lietuvos interesus.

Turėdami bet kokio reikalo su Pasuntin-ybe, rašykite mums visados tokiu adresu:

LITHUANIAN LEGATION,
17, Essex Villas,
LONDON, W. 8.
Londonas, Balandis 1951 M.

NAUJI RASYTOJO ST. BŪDAVO VEIKALAI

Jungtinės Amerikos Valsybėse gyvenas rašytojas Stasius Būdasvas baigė rašyti di-desnę apysaką VARPĄ SKAMBA. Kurioje veizduojama vienoje Zemaitijos dalyje vykstanti kova dėl lietuviškos žodžio. Veikale vaizduojamas XIX amžius.

Be to, rašytojas Būdasvas baigia rašyti stambia apysaką iš lietuvių knygnešij būties. Pastarasis veiklas pavadinats DI-DŽIOJI SIENA. Veiksmas vyksta Lietu-vo pasienyje ir Prūsų Lietuvoje. Dėl šio veikalo išleidimo su autorium pasikalbė-jimus vedė PLB Vokietijos Krašto Valdy-bos Knygų leidykla.

ISLEIDŽIA GAIDŲ KATALOGĄ

Vokietijoje veikusi, o paskutiniu metu perkelta į JAV ir sėkmingai veikianti lietuviškų gaidų leidykla PASVAISTE, šiais metais išleisusi eilę gaidų, artimausiu metu numato išleisti stambesnį katalogą. Be to ruošiasi išleisti dar 4 gaidų leidinius.

viskų dalykų išmokyti lietuviškoje mokykloje.

Jau patsai susirinkimo aprašymas kelia tam tikrų minčių. Radosi tėvai, atėjusiu susirinkimam aptarti savo vaikų mokyklo klausimus, kurie nuolat kalbantems darė pastabas, kad kalbėti trumpiau, kad jie tu-rį skubėti, neturi laiko ir pn. Str. auto-rizmas žodžiais susidurs įspūdis, jog ir tė-vų dailis nerodė didesnio noro gilintis i-tai, kad jų vaikai nepakankamai lietuviš-ka mokomi. Nors susirinkimas vykęs ir šventadienį, tačiau buvė kažkur skubantį.

Gi iš pranešimų išryškėjo, jog kunigas, skirtas kalbamoje mokykloje dėstyti tiky-bą, kartu sutikęs dėstyti ir liutuanistinius dalykus: lietuvių kalbą, Lietuvos istoriją, geografiją. Mokslo metams einant prie galo tasai dvasiškis atsiskais dėstyti liutuanis-tinius dalykus dėl darbiu tinkamų sąlygų nebuvimo. Vaikai pudyk, neklusnūs ir pn. Toliau kalbėtasi, kaip šį reikalą sutvar-kius. Radosi tėvų, kolančių sumanyti, vasaros metu samdyti mokytoją, kuris val-kuos paruoštą, kad jie pasivytų atostogų me-tu tai, ką mokslo metais praradė. Kai iš-kylo mokytojo samdymo klausimas, pagre-žti keliamas klausimas: — o kiek moky-tojui mokėtina? Didžiuma prieina išvados, jog daugiau dolerio mėnesiui už vaiko mo-kyką nemokėtina.

Susirinkimo aprašymo autorius apgalvė-s-tavo, kad tiek mažai tėvai linki skirti val-kuose lietuvių išlaikymui ir pasiūlė, jog mokytojų tektų mokėti rimtą atlyginimą, kad jis galėtų rimtai dirbti atsidėti. Tad tektų susitarti su mokytoju ir tėvais ir mo-kėti bent po dolerį nuo vaiko už pamoką.

Kadangi šios minties išsklėdė buvo pa-teliktas adresas, kuriuo turėtų kreiptis tė-vai, sutinką daugiau mokytojų už val-ku paruošimo mokėti, negu viena dolerį per mėnesį, man parūpo patirti, kiek bū-tent, galėjo rasti tėvų, sutinkančių dera-mai mokytoją atlyginti, kad jų vaikai bū-tų gerai paruošti liutuanistinį dalykų.

Skaitytojas nustebė, patyręs skaitū, pa-siryzėjo, kurie sutikti ir daugiau mokėti, kad tik jų vaikai netolūt nu lietuviškos.

Radosi try šeimos, sutikusios daugiau, negu dolerį į mėnesį mokytojų mokėti. Tačiau vienas tėvas atkreipė dėmesį suma-nyto daugiau mokėti ir tai, jog reikią žiūrėti, kad mokytojas per daug neuždir-btų. Esą jei rasis 20 valų, o mokytojas susigalvos tris valandas iš eilės juos moky-ti, — žiūrėkit kiek jis uždirbs... Susirūpi-nimas, iš paviršaus žiūrint, gal ir turėtų pagrindo, ypač nesigilinant į tinkamą at-silikusių valų paruošimą. Tačiau ir reikią žvelgiant iš esmės, bene tektų sutikti, kad mokytojas, norįs valkus per vasarą paruo-šti tiek, kad jie atgautų, ką per metus mo-kykloje prarado, jis negalės dirbti su dau-giau, kaip su dešimčia valų, pamokos ne-galės kasdien vykti, kadangi ir mokytojų tokiu atveju reikią gerai pasiruošti, ir mo-kiniams pamokas išmokyti. Tad pamokos tegali būti kas antra diena. Tegu kas antra diena mokytojas su 10 valų dirba po dvi valandas, tad to šiuo atveju uždir-bas nepašoks paprasto darbininko uždar-bio. Tačiau šitai apmokamas mokytojas jau galėtų atsidėjęs mokinius paruošti. Gi dirbdamas, sakysim, su 30—40 mokinių ir tegaudamas mėnesiui 1 dol. nuo mokinio, jis negalės susidaryti pragyvenimo mini-mumo, turės eiti fabrikan, ir šis fabriko grįžęs mokinius tiek tepauroš, gal būt, kaip kad paruošė šv. Jurgio parapiinė mokykla.

Susirūpinimą ne dėl to, kiek mokytojų mokėtina, bet dėl to, kad Amerikoje, kur uždarbiai neblogi, Lietuviybė palaikyti ma-nea pakaksia mėnesiui 1 dolerio. Šis į-gvenimo tikrovės paimtas pavyzdys daug pasako. Pirmiausia, kad daug kam doleris darosi vertesnis už vaiko lietuviškos dvasios ugdymą.

Naujas Ateivis.

James Hilton

SUDIE, PONE ČIPSE

Išvertė K. Barėnas

— Atrodo, kad viena šių pulkių dieną mes išspresime, prūsų reikala?

Kai Čipas prisimindavo tokius dalykus, kaip šitas, jis dažnai įduvado, kad turėtų užrašyti tai ir sudaryti knygą; o tais metais; kai buvo pas P. Vikele, kartais prieidavo iki to, kad užrašų knygutėje pasizymėdavo paviršutiniškų pastabų. Bet greit susidurdavo su sunkumais — pagrindinis buvo tas, kad rašymas vargin-davo jį ir dvasiškai ir fiziškai. Taip pat jo atsiminimai, kai užrašydavo juos, kažkaip nebetekdavo didžiosios dalies skonio; pavyzdžiui, ta istorija apie Rušoną ir bulvių maišą — atspausdinta atrodė visiškai blanki, bet, Viešpatie, kokia savo metu ji buvo juokingai! Bū-davo juoko net prisiminus ją; nors, gal būt, jei jis nebeatsimint Rušono... ir kas, šitai ar taip, beat-simintų po visų tų metų?... juok toks senas laikas... Ponia Vikele, ar tamsta dar tebeprisiminti vaikiną, pa-vedė Rušoną? Esu tikras, prieš tamtos laikus... kažkokiu vyriausybės patvarkymu nukeliavo į Bur-ma... ar į Borneją... labai juokingas vaikiną, Ruš-tonas...

Ir štai jis, vėl svajojās ugnele, svajojās apie laikus ir įvykius, kuriuose jis vienas turėdavo savo slap-tą dailį, juokingi ir liūdni, komiški ir tragiški, visi jie su-simaišė jo galvoje, ir kurią nors dieną, nors ir kaž-kaip sunku būtų, jis turėtų surišuoti juos ir para-šyti knygą...

8.

O jo galvoje visada buvo toji devyniasdešimt aš-tuntų metų pavašario diena, kai jis pražingsnio-vo Brukfildo kaimą, lyg kokiame nakties slogutyje, pu-siau stengdamasis pabėgti į šorinį pasaulį, kur dar tebešvietė saulė ir kur viskas kitaip vyko. Gatvelėje už mokyklos ji buvo sutikęs jaunasis Faulkneris.

— Atsiprašau, pone, ar galiu šį popietį būti lais-ves? Namiskiai atvažiuoju.

— A? Kas taip? O, taip, taip...

— Ar galiu taip pat neuieiti ir į koplyčią, pone?

— Taip... taip.

— O ar galiu nueiti į etotį pastiktį jį?

Jis vos neatrėžė: — Tu gali eiti nors į ugnį, tiek man visa terpi. Mirė mano žmona, mirė mano kūdikis, ir aš pats norė-čiau būti miręs.

Iš tikrųjų jis linktelėjo ir suklupo. Jis su niekuo nenorėjo kalbėti ar priimti užuojautos pareiskimų; jis pats norėjo priprasti prie įvykių, prieš susidurdamas su kitų maloniais žodžiais. Prieš pamokų galą pagal tvarkaraštį jis nuėjo į ketvirtąją klasę, užduodamas atmintinai mokyti gramatiką, o pats sustingęs stovėjo prie lentos, tebegyvenamas ekstazė. Staiga kažkas pa-sakė:

— Atsiprašau, pone, ten tamstai yra daug laiškų. Iš tikro buvo; pasirėmė ant jų alkūnėmis; visi adre-suoti jo pavarde. Atplėsinėjo juos vieną po kito, bet nė viename nieko daugiau nebuvo, kaip tik po tuščia popieriaus lapą. Toli skraidydamos mintimis, jis gal-vojo, kad tai gerokai keista, bet visiškai nieko nesakė, įvykis išsibalskiam jam suteikė sunkų smūgį. Tik po daugelio dienų suvokė, kad tai būta gabalą balan-dinių kvailysčių.

Jie mirė tą pačią dieną motina ir ką tik gimęs kū-dikis; 1898 m. balandžio 1 d.

9.

Erdvesnįjį savo butą mokyklos pastate Čipas pa-keitė į pirmąjį viengungio butelį. Iš pradžių buvo galvojęs atsisakyti klasės vedėjo pareigų, bet mokyk-loje vedėjas perkalbėjo jį; o vėliau buvo patenkintas. Darbas užėmė jį, užpildė jo galvoje ir širdyje buvu-čią tuštumą. Jis pasiskaitė; kiekvienas pastebėjo. Kaip vedėbos kažką pridėjo, taip dabar išrovė; kai praėjo su širdėlia atsidrėdęs pirmasis apstulbinimas, jis staig-iai išvirsto į tokios rūšies žmogų, kurį berniukai kiekvie-nu atveju nesvyruodami apibūdina „senu“. Ne tai, kad jis būtų pasidrėjęs ne toks veiklus — kriketo aikštėje dar jis būtų galėjęs išmūšti iš vėžiu; ne tai, kad jis darbe būtų netekęs domėjimosi ar aštrumo. Iš tikrųjų jis jo plaukai žilo jau metai iš metų; žmonės tik dabar, rodos, pirmą kartą pastebėjo! Jam buvo penkisdesimt. Kartą, pažaidęs tinkinį taip, kaip ir per pusę už jį

⑤

⑤

Tremtis

Nr. 68

1951. XI. 14.

Tremties prenumeravimo sąlygos:
Vokietijoje 1 mėnesiui 3 DM, 6 mėnesiui 15 DM, 12 mėnesiui 30 DM. Anglijoje 1 mėnesiui 7 tarptautiniai kuponai; atsiskaitymai tiesioginiai su redakcija: Tremtis, (13b) Memmingen, Postfach 2, Germany. Australijoje 1 mėn. 5 šil. Amerikoje ir kitose pietų Amerikos šalyse: 1 mėn. 0,5 dol. * Skelbimai: iki 15 žodžių 2,5 DM. Sveikinimai ir užduotos 5 DM. Neapmokėti skelbimai nespausdinami. * Rankraščiai taisomi redakcijos nuostata, nesunaudojami nesaugomi.

Pro geležinę uždangą

Ką kalba Vilnius?

Pasakos apie demokratizaciją rinkimų...

Vilnius. Per Vilniaus radiofoną ir per vietos spaudą paskutiniu metu prasidėjo akcija tarybinių teismų rinkimų reikalui. Visame krašte steigiami agitaciniai punktai ir gyventojai tikinėjami, kad sovietiniai rinkimai yra patys „demokratinis-kliausi“ rinkimai visame pasaulyje...

Advokatai agitaciniame darbe.
Kaunas. Tarybų Lietuvos Advokatų Kolegijos prezidiumo patarkumų visi advokatai įsijungti į priešrinkiminę akciją. Prezidiumo pirmininko Domaševičiaus pareikškimu spaudai esą visa eilė advokatų paruošę paskaitas teismų temomis. Eilė advokatų paskaitas jau skaitė. Kaunietis Finkelšteinas skaitė paskaitą tema „Tarybų rinkimai — demokratizacija pasaulyje“. Adv. Pranculis Kauno darbininkams kalbėjęs tema „Tarybinis teismas darbo žmonių sąjargoje“. Jau paskaitas paruošę adv. Zeruolis, Merkys, Narutavičius ir kt.

Agitacinis punktas kolchozininkams
agituoti

Užventis. Užventis Zemaitės vardo kolchoze įsteigtas agitacinis punktas, kuriam vadovauja Kalakauskas. Ypač daug pasidarbuoja agitaciniame darbe, kolchozininkams aiškindami tarybinių rinkimų reikšmę, agitatoriai Pušinskas, Liolys ir kt.

Mokytojai, vietoje mokytojų

Luokė. Luokės septynerių metų mokyklos mokytojai ypač pasijungę agitaciniame darbe. Jie vyksta į apylinkę ir gyventojams aiškiną tarybinių rinkimų svarbą. Daugiausia pasižymėję agitaciniame darbe mokytojai Jasaitis, Bogužienė ir kt.

Atstovas į visasajunginę tautos konferenciją...

Vilnius. Vilniaus geležinkelio depo dirbuvės prieš laiką (vykdžiusios metinį garvežių remonto planą. Daugiausia pasižymėję spartuliais Žujus. Jis yra išrinktas atstovu į Maskvoje įvyksiančią visasajunginę tautos konferenciją.

Lietuvoje pradės augti apelsinai...
Kaunas. Okupantų teigimas Kauno Botanikos Sodas esąs žymiai prapleistas, jį atvežant per 1000 tarybinių augalų, medelių bei vaisių atmainų. Botanikos sodo vedėjas prof. Grybauskas, kuris „buržuaziniams laikais“ negalėjęs daryti mišriųjų bandymų, dabar 21 hektare daras mišriųjų bandymus čiepijimo būdu ir jau išauginęs kriaušių atmainų, nebijančių šalčių. Daromai bandymai surasti vynuogių rūšių, kurios tarpų Lietuvoje. Taip pat būsima auginti aprikusus ir valakiuskus riešutus...

TREMTIES INFORMACIJA

Deidama pastangų padidinti emigracijoje užkluvisių lietuvių bylas.

Pastaruoju metu BALFO Europoje pastangomis buvo registruojami lietuviai, dėl vieno ar kito priežastį negali išemigruoti, kurių emigracinės bylos užkluvisios. Į pakilimą užkluvisiams registruoti atsielėję 81 užkluvisis dėl tbc įtarmos ir 75 užkluvisieji dėl politinių ir kitų priežasčių. Tad iš viso užregistruotas 156 bylos. Kadangi didžiulia užkluvisių yra su šeimomis, tad minėtos bylos paliečia apie 400 asmenų.

Pastangos dėl vadinamųjų židovinių.
BALFO atstovybės Europoje pastangomis kreiptasi į dėl įtarmos užkluvisių reikalams konsultantą Gelner, ir pateikti lietuvių kalbos kategorijos užkluvisių sąrašą, su rentgeno nuotraukomis. Mr. Gelner užkluvisių dėl tbc 201 bylą jau persiuntė į Vašingtoną, rekomenduodamas, kad, jo nuomone, reikėtų dar kartą tu užkluvisių sveikata patikrinti. Patirta, kad su pirmuoju į Vašingtoną pasiųstu dėl tbc įtarmos užkluvisių sąrašu pateko 8 lietuvių bylos. Yra tikrinama, kad su sekančiais sąrašais pateksiančios ir kitų bylos.

Žadama parama politinių užkluvisių reikalui. BALFO užsiregistruojusių dėl politinių ir kitų priežasčių užkluvisių reikalui BALFO įgaliotinis Europai Pr. Zundė suėjo į kontaktą su DP Komisijos Frankfurte patarėju, iš kurio pažadėta, kiek tai būtų įmanu, parama.

40 000 turi vilties išemigruoti. IRO pateiktomis informacijomis šiuo metu Vokietijos amerikiečių zonoje emigracijai yra pasirodę 40 000 tremtinių. Apie pusę šio skaičiaus, tikimasi, galės išemigruoti iki gruodžio pabaigos.

Paliks 140 000 tremtinių. Apskaičiuojama, kad, pasibaigus IRO veiklai Vakarų Vokietijoje paliks apie 140 000 tremtinių, kurie turi DP statusą. Iš jų apie 40 000 būtina parama. Gi kiti, sakoma IRO informacijoje, galės būti įjungti į vokiečių ūkį. Paaukštėjimas veiklai baigiantis. Pastaruosius šešis metus Europoje įvairiose pareigose dirbęs UNRA ir IRO įstaigos Mr. Thomas Jamieson, lapkričio 2 dieną paskirtas IRO misijos amerikiečių zonoje Vokietijoje šefu.

5 lietuviai stipendininkai
Lapkričio 2 dieną prasidėjo mokslas Laisvosios Europos Universitete Strasbūre. Šin universitetan yra įstojušius studijuoti lietuvių. Penkiems lietuviams paskir-

tos stipendijos. Gauna stipendijas turi pasisądinti, kad jie ruošiasi atstatymo darbui savo išlaisvintame krašte.

TREMTIES ATSAKYMAI

Mrs. A. Akelaitienė Anglijoje: Tamtos užsakymas „Alturi Sešėly“ gautas lapkričio 11 d. ir tą pačią dieną knyga išsiųsta nurodytu adresu.

Mr. P. Sumauskui Britanijoje: 1) Tamtos užsakymas „Alturi Sešėly“ gautas ir knyga nurodytu adresu yra pasiųsta spalio 12 dieną. 2) naujiejai leidiniai — Seinaus KUPRELIS ir Alanto PRAGARO POŠVAISTĖS, — kurie artimiausiomis dienomis užsisakiusiems pradedami išsiųstinėti, atsiškaitant kuponais, ir abu užsakantiems kartu kainuos 75 kuponai, gi užsakantiems atskirai už KUPRELĮ reikia slūsti 28 kuponus, gi už PRAGARO POŠVAISTĖS — 50 kuponų. 3) Tamtos prenumerata už TREMTĮ yra padengta iki šių metų pabaigos.

NEI VIENO LIETUVIO BE LIETUVIŠKOS KNYGOS!

1. Prof. P. Skardžius, S. Barzdūkas, J.M. Laurinaitis, LIETUVIŲ KALBOS VADO. VAS, 606 ps., kaina DM 20.

2. A. Macelna, DIDYSIS INKIZITORIUS, antroji papildyta ir pataisyta laida, nagrinėjanti Dievo ir veltinio kovą žmogaus širdy, 221 ps., kaina DM 4.

3. A. Macelna, JOBO DRAMA, žmogiškos būties apmąstymas kančios situacijoje, 244 ps., kaina DM 5.

4. Dr. P. Galdamavičius, ISBLOKSTASIS ZMOGUS, skaudžiai mus kliekianis išlikusios benamybės problemos, 280 ps., kaina DM 6.

5. Al. Baronas, ŽVAIGZDĖS IR VEJAI, novelės, 240 ps., kaina DM 5.

6. Gr. Tulauskaitė, PO SVETIMU DANGUM, eilėraščių, 62 ps., kaina DM 3.

7. V. Jonikas, SIELVARTO RAUDOS, poema, 60 ps., kaina DM 3-.

8. V. Jonikas, BRANGMENS, lyrika, 60 ps., kaina DM 3-.

9. A. Valčiulaitis, VALENTINA, romanas, antroji papildyta ir pataisyta laida, 144 ps., kaina DM 4,50.

10. A. Sabaliauskas, NUO IMSRĖS IKI ORINOKO (PER FAKIRŲ ŽEMĘ), lietuvių miškininkas atsiminimai, išpildžiai, pergyvenimai Europoje, pasilapinkoję Indijoje ir Pietų Amerikoje, 225 ps., kaina DM 7-.

Leidiniai gaunami šiuo adresu: Jonas Rimkeič (13b) MURNAU, Postfach 74. VENTA.

Pranešimai, ieškojimai, skelbimai

Reikalinga

patyrusi masininkė

Pageldijamas anglų kalbos žinojimas, bent versti iš anglų kalbos į lietuvių ir mašinų raštelio parašymas.

Prašoma nurodyti, kur ligi šiol buvo dirbama ir kas galėtų rekomenduoti. Rašyti į Redakciją.

MOKSLO METŲ PRADŽIAI

Išleista lietuvių jaunimui pritaikinta maldų knyga

JAUNUOLIŲ MALDOS

Paruošė kun. P. KIRVELAITIS

Gaunama pas leidėją EDV. VILUTĮ, 3736 Pulaski Street, East Chicago, Indiana U. S. A.

Kaina — pagal įrašimą: 1 dol., 1,30 dol., ir 1,50 dol. Platintojams nuolaida

Kai negali dirbti - „važiuok iš kur atvažiuavęs“

BELGIJOJE DIRBUSIŲ DVIETŲ LIETUVIŲ LIKIMAS

Neseniai Vokietijoje iš Belgijos grįžo lietuvių M. Šeima. M. Belgijos kasyklose dirbo 3,5 metų. Pagaliau pradėjo nesveikuoti. Patikrinus sveikatą paaiškėjo, jog susirgęs džiūva.

— Kasyklose daugiau dirbti negali, — buvo susirgusiam pareikšta.

M. Kurį laiką gydyti Belgijoje. Atsparus organizmas greit nugalėjo ligą. Išėjęs iš ligoninės M. kreipėsi į belgų įstaigas, prašydamas darbo.

— Tamsta į Belgiją atvykai anglies kasyklų darbams, — dažniausiai išgirdavo atsakymą.

M. pareiškė, kad jis turi išlaikyti šeimą, kad jo sveikata neleidžia grįžti į kasyklas, buvo atsakyta:

— Vaziuok, iš kur atvažiuai.

Galiausiai M. su žmona ir mažais vaikais grįžo Vokietijoje. Prašo BALFą paramos, kad galėtų kur kitur išemigruoti.

Kasyklose netekęs sveikatos. K. D.—kus susilaukę panašaus likimo, kaip ir minėtoji M. Šeima. Belgijos kasyklose dirbo dvejus metus. Du kartu buvo požemiuose sun-

kiai sužeistas. Galiausiai, po antrojo sužeidimo išsijęs išėjęs iš ligoninės patyrė, kad jau netinkamas anglies kasyklų darbu. Bandė ieškoti kito darbo Belgijoje, bet nesėkmingai. Turi du mažus vaikus. Kol Belgijoje dirbo anglies kasyklose, gyveno kasyklų darbininkams skirtose gyvenvietėse, tačiau kai sveikatos nustojo kasyklų administracija atleido iš darbo, tada išmėtė ir iš buto. Niekur kitur negaudamas darbo D. su šeima grįžo Vokietijoje. Pirmiausia, grįžęs Vokietijoje, pateko vienon pereinamam stovyklon. Netrukus buvo perkeltas kiton pereinamam stovyklon. D. šeima patekusi į didelius sunkumus. Nori atgauti statusą ir kur nors kitur išemigruoti.

Kol sveikas — tol reikalingas. Šie du iš grubios tikrovės palmtį pavyzdžiai rodo, kad tremtinio vertė tematuojama jo turimomis fizinėmis jėgomis. Kol turi jėgų, gali šiaip taip verstis vienoje ar kitoje šalyje. Tačiau kai tremtinys benamis netenka jėgų, tada jis pasirodo niekam nereikalingas. Belgai šiuo požiūriu bene bus parodę daugiausia nebijojimo svetimos šalies, jų darbovietėse netekusio sveikatos.

Žvilgsnis į savo tautą aštuonių tautybių akivaizdoje

Pasaulio ir Vokietijos evangelikų bažnyčių sąjungos pastangomis nuo 22 iki 29 d. spalio netoli Oldenburgo, Ahlhorne buvo sukvietę įvairių tautų intelektualai praleisti taip vadinamąjį „ekumeniškąjį laisvalaikį“, kuriame dalyvavo daugiau pusės svetimosios ir arti pusės vių dalyvių — vokiečiai. Didžiausia tautinė grupė buvo estų. Viso devyni žmonės, latvių — 5 asmenys, rumunų, rusų, ukrainiečių ir austrų buvo po vieną atstovą. Vokietijai 18 asmenų. Lietuvių atstovavo Wehnen stovykloms mokytojas Atas ir kompozitorius J. Strolia. Laisvalaikio pavadinta savaitė nebuvo taip jau laisva. Po pusryčių vienas teologų skaitydavo ištraukas iš Evangelijų ir nagrinėjo Evangelijos ryškusius personažus. Vėliau buvo daroma ekskursijos į miškus ir į karpių auginimo stotis, kurių čia buvo visur pilna. Visą savaitę esant labai gražiam orui, rudens margumynais pasipuošęs miškas atrodė tikrai žavingas.

Po pietų buvo skaitoma kas nors iš vokiečių literatūros ir dalyviai buvo supažindinami su ekumeniško judėjimo tikslais, jo prasme ir svarba. Be to, kiekviena vakarą kiekviena tautinė grupė buvo paprašyta paskaityti paskaitą iš savo tautos istorijos. Po vakarėnės kasdien buvo koncertinė dalis, ir linksmi žaidimai, kuriuose dalyvavo lygtai visi: seni ir jauni.

Po latvių prof. Lacio paskaitos apie latvių tautos praeitį, mokytojas. Atas turinčią pavaizdavę lietuvių tautos ir Lietuvos valstybės istoriją, ypač neaplenkdamas ir ligai trukusių lietuvių tautos kovų su vokiečių ordinu, kurį pagaliau ties Žalgiriu galutinai sutriuškino. Tą pat dieną Varelis vokiečių klebonas Franz Maas, prieš prasidedant koncertinei daliai prie židinio, šitaip viešai pareiškė: „Mes grįdome apie jūsų tautą išgyventas baisias kančias ir vargas. Vieno dalyko tačiau jūs čia nedasakėte. Tai būtų, kad mes, vokiečiai, visais Pabaltijo tautos prieš šį karą pardavėme bolševikams. Dėl šios neteisybės mūsų sąžinė negali būti švari“.

Visos savaitės dienų programa praėjo tikrai broliškoje, vienos didelės krikščioniškos šeimos nuotaikoje. Kiekvienos dienos koncertinė dalis prie židinio uoliai atlikinėjo kompozitorius Juozas Strolia, miš-

riai publikai patiekdamas lietuvių, vokiečių, rusų, lenkų ir kitų tautų smulko solo muzikos. Akomponavo vokiečių muzikai: Dr. Wünsche, Hüber ir kiti.

V. J.

Stovyklose

Ir mirsdama bijojo sovietų

Dillingenas. Lankantis Dillingeno kapinėse sutinkama visa eilė lietuvių kapų, svetimoje žemėje radusių amžiną prieglobstį. Čia palaidoti lietuviai: 1) Jonas Brikmanas, 2) Jurgis Zvalauskas, 3) Petras Kregždė, 4) Kotryna Gaubienė, 5) Zenonas Juškas, 6) Petras Samauskas, 7) Antanas Tamulis, 8) Ona Ešmanienė, 9) Ona Snarskienė ir 10) Marija Tonė. Pastarąją pavarde, teko aptikti kapinių knygose, tačiau jos kapo nesuradau. Pasiteiravęs pas kapinių prižiūrėtoją, mane atvedė prie kapo, kurio antkapyje įrašyta Marie Klingenberg. Kapinių prižiūrėtojas, parodęs kapą, paaiškino:

— Čia yra palaidota Marija T-nė.

Daugiau nieko neteko iš prižiūrėtojo patirti, kodėl knygose rašoma viena, o antkapėje kita pavardė. Tik sutikęs kitą prižiūrėtoją vokiečių patyriau, kad Klingenberg esanti velionės mergutinė pavardė. Mirsdama bijojusi bolševikų keršto artinimų užsigilų ir paprasčiausiai antkapin nerasyti tikrosios pavardės.

Be suaugusių, Dillingeno kapinėse yra palaidoti 4 lietuvių vaikai: Virginija Svirdskaitė, Matas Brizinskas, Benediktas Valentinas Kleivėčius ir Mykolas Saucas.

Visi lietuvių kapai, išskyrus du, neblogai prižiūrimi. Mykolo Saucos kapas apleistas, apaugęs žole ir kai sutrūnė medinis kryželis, neliks nė žymės kapelio ligiai be priežiūros atrodė ir ir Zenono Juškos kapas. Tai pirmoji lietuvių kapas, palaidoto 1945 metais.

Zemaitukas.

TREMTIES BICIULIUI: MALONĖKIS PASITIKRINTI, AR SĄSKAITOS

SU TREMTIMI YRA TVARKOJE. LAIKU NEATSISKAITYMAS SUNKINA LAIKRAŠČIO LEIDIMĄ.

Buitis sretur

tu perskaitytas prieš 20 metų Šiaulių gimnaziją baigusių J. ir A. Jakševičių graudus laiškas, kurie likimo nublokšti gyvena Pakistane.

Išsuntę Korėjos frontan. Žymiosios mūsų solistės Vincės Jonuškaitės — Zaušenės sūnus Saulius, baigęs karinį apmokymą Amerikoje, su kariais amerikiečiais išsūtus Korėjos frontan.

Bendra Amerikos ir Kanados lietuvių sportininkų vadovybė

Šių metų rudenį Toronte, Kanadoje, įvyko lietuvių sportininkų olimpiada, kurios metu įvyko pasitarimas Amerikos ir Kanados lietuvių sporto vadovų pasitarimas. Pasitarimo metu nutarta sudaryti Amerikai ir Kanadai bendrą sporto vadovybę, ją pavadinant Laikinasis Vyriausiasis Fizinio Auklėjimo Komitetas JAV ir Kanadoje. Į komitetą įeina: A. Bielskus, Vyta. Radys, Kazys Sapokas ir Z. Žilpūsnys.

Cikagoje gamins lietuvišką alų. Cikagos lietuvių pastangomis nupirktas alaus bravoras, kuris pavadintas „Baltoji Meška“. Fabrikui vadovauja lietuvių alaus gamintojas specialistas I. Šadauskas ir inž. J. Vilutis. Atnešančių metų pradžioje Cikagoje apyvartan jau bus paleistas lietuviškas alus.

Cikagoje paminėta 100 metų Šiaulių gimnazijos sukaktis. Cikagoje paminėta Šiaulių gimnazijos 100 metų sukaktis. Minėjimo iškilmėse dalyvavo 7 buvusieji Šiaulių gimnazijos mokytojai ir 70 buvusių auklėtinų. Šioje gimnazijoje mokslus ėjo Povilas Višinskis, Vileišis, prof. Vac. ir Myk. Biržiškai, prof. Šalkauskai, žymūs vertėjas J. Ralys, prel. A. Jakštas, ir visa eilė kitų. Šiaulių gimnazija davė visą eilę lietuvių rašytojų, mokslininkų. Minėjimo me-

Keliais sakiniiais

Churchillio vyriausybė pabrangino mėsą. Anglijos vyriausybė sudarius Churchillui netrukus pabrangos mėsos produktai. Pabranginto priežastis — vertybių kanclerio Butlerio pareikšimas apie numatytą suvaržymą Anglijon įveikti mėsos konservus. Po šio pareikšimo iš parduotuvų tuojau pat buvo išpirkti mėsos konservai, kurie juodoje biržoje parduodami dvigubomis kainomis. Churchillio užplūdo anglų šeiminių protesto telegramos, o liaudies sąmojus sako, kad pirmasis Churchillio vyriausybės žingsnis — pabranginti mėsą.

Privertė ministeriją nupirkti 10 000 dežių mėsos konservų. 1949 metais Württembergo-Badenio žemės ūkio ministerijos atstovai sutarė su vienu mėsos konservų fabriku pagaminti 10 000 mėsos konservų dežių. Užsakymas buvo padarytas nurodant Württembergo-Badenio eilę prekybos firmų, kurioms pagaminti gaminiai tiektini. Tačiau netrukus po to įvyko staigus kainų pasikeitimas ir pagaminti konservai paliko stovėti fabrike. Fabriko savininkas užvedė bylą, prieš minėto krašto žemės ūkio ministeriją, kuri neseniai laimėjo. Teisimas pripažino, jog susitarimus lygus užsakymui ir kad užsakymo tenka laikyti Württembergo žemės ūkio ministeriją, kuri dabar turi nupirkti 10 000 dežių mėsos konservų.

Komunistų ginkluotajai Vakarų Vokietijoje. Kiely, Vakarų Vokietijoje, suimta grupė vokiečių, kurie vertėsi slapta ginklų prekyba. Aiškinama, jog tie ginklai pirkliui turėję tikslą ginkluoti komunistus.

Prancūzija pasiekė naują koriką. Pagal veikiančius įstatymus Prancūzijoje iki šiol egzistuoja koriko profesija, kuris vykdo teismų mirties baumes. Neseniai mirė Prancūzijoje buvęs korikas, tad vyriausybė atsisakė dekretu paskybt naują koriką, tačiau tuo tarpu jo pavarde nepasikeitė. Naujojo koriko pavarde pasikeičia po to, kai jis įvykdo pirmą pakorimą.

Civilizuoti žmonės nepajėgūs būti laimingi vedybose? Anglų filosofas ir Nobelio premijos laureatas Bertrand Russell pasakytinai dešimtmetį atsidėjęs studijavęs gyvenimo gyvenimo klausimus ir priėjo išvadą, remdamasis statistiniais duomenimis, kad juo žmogus daugiau civilizuotas, tuo jis mažiau pajėgus su vienu partneriu būti laimingas... Gi teisininkai ir psichologai yra pažūrūs, kad paskutiniuosius laikais padidėjusių skyrybų svarbiausia priežastimi esąs moters savitovumas. Vyras siekia valdžios bent šeimoje, gi material pasidarius savitoviai jis pajunta tos valdžios netenka. Moteris, viešajame gyvenime turėdama lygias teises, iš savo pusės nerodanti tokio paklusnumo vyrui, kaip kad senesnių laikų moteris. Tai ir esanti svarbiausia skyrybų priežastis.

Pareikalavo nugriauti mokyklą, kadangi per aukštą... Neseniai Emlichelme, Vakarų Vokietijoje prie Olandijos sienos, buvo baigta statyti dviejų aukštų pradinė mokykla. Dabar žemutinis Saksonijos vyriausybė pareikalavo tą mokyklą nugriauti, kadangi, pasirodo, tebuvo duotas leidimas statyti vieno aukšto mokyklą...

Atominė energija yra lygi žalsui prieš Stalino jėgą... Stalino 71 metų sukakties proga Rumunijos mokyklų mokiniai sukūrė himną, kuriame šitaip garbinamas Stalinas: Tu gyveni 70 000 000 000 žviesmečių, tau nėra mirties, tu gyveni amžinai. Atominė energija yra vaikų žaislas, palyginęs su tavim...

Paminėkias komunizmo aukoms atžymėti Berlynas. Vakarijame Berlyne atidengtas paminklas atžymėti komunizmo aukoms. Šis paminklas atidengiant kalbėse buvo pareikšta, jog iki šiol sovietinis komunizmas sunaikino per 37 milijonus įvairių tautybių žmonių, kurių dalis buvo priverčiamųjų darbų stovyklose, dalis buvo nukankinta kalėjimuose, dalis išžudyta gimtuose namuose.

TREMTIES išleistas trijų dalių V. Mykolaitis — Putino žymusis romanas „Alturi Sešėly“ viename didžiuliam gražiai įristame tome yra vertingiausias šių metų leidinys. Knyga užsisakoma tiesioginiai leidykloje, arba pas TREMTIES atstovus.

Tremties atstovybės

JAV:

1) Mr. Stp. Nasvytis
4579 W. 157 Str.,
Cleveland 11, Ohio

2) Mr. W. Stougis
1037 Darrow Ave.,
Evanston, Ill.

3) Mr. A. Silianus
5125 So La Grosse Ave.,
Chicago 38, Ill.

4) Mr. Vl. Pauza
9124 Quincy,
Detroit 4, Mich.

Mr. Jonas Čičė
212 — E. Illinois Ave.,
St. Charles, Ill.

Australijoje:

1) Mr. P. Lukošius
Box 1669 M., G.P.O.,
Adelaide, S.A.

2) Mr. J. Glušauskas
35 Cator Str.,
West Hindmarsh,
Adelaide, S.A.

Argentinoje:

Mr. L. Kančauskas

Calle Paso de Burgos 1783,
Avellaneda, Buenos Aires.

Belgijoje:

Mr. Stp. Paulauskas
81/86 Paire du Horioz,
Tilieur-Liege

Brazilijoje:
Sr. St. Jasellinas,
Av. Churchill 94-11° S/L110
Rio de Janeiro, Brasil

Kanadoje:
Mr. F. Valys
302 Euclid Ave.,
244 Shawst.

Per šiuos atstovus galima užsiregistruoti TREMTI ir užsakyti kitus TREMTIES leidinius:

1) Putino Mykolaitis žymųjį romaną „Alturi Sešėly“.

2) Igno Seinaus „Kuprelį“.

3) Vytauto Alanto romaną „Pragaro Pošvaistės“. Visos TREMTIES išleistas knygos yra įristos drobėje.

Pastaba: leidiniai Nr. 2 ir 3 atsio- vams išsiųstinėjami spalio paskutiniomis dienomis.

Kiti talikinininkai: TREMTIS turi dar visą eilę malonių talikininų JAV: Mr. J. Jasinskis So Bostone, Mr. J. Čičė Cikagoje, Mr. Pr. Pravitonius Rockforde, Mr. Vl. Petrauskas Wankegau, kurie talikina ypač knygų pasileidime. Per juos vietoje TREMTIES leidinių gali įsigyti bei užsisakyti naujausius TREMTIES leidinius.